

Expunere de motive

Sistemul public de pensii se organizează și funcționează având ca principii de bază:

- a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public de pensii bazat pe aceleași norme de drept, pentru toți participanții la sistem;
- b) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public de pensii, **drepturile de asigurări sociale exercitându-se corelativ cu îndeplinirea obligațiilor;**
- c) principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de pensii, **drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;**
- d) principiul egalității, prin care se asigură tuturor participanților la sistemul public de pensii, contribuabili și beneficiari, un tratament nediscriminatoriu, între persoane aflate în aceeași situație juridică, în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;
- e) principiul repartiției, pe baza căruia fondurile de asigurări sociale se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public de pensii, conform legii;
- f) principiul solidarității sociale, conform căruia participanții la sistemul public de pensii își asumă reciproc obligații și beneficiază de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor asigurate prevăzute de lege;
- g) principiul autonomiei, bazat pe administrarea de sine stătătoare a sistemului public de pensii, conform legii;
- h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;
- i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Asigurații sistemului public de pensii au obligația să plătească contribuții de asigurări sociale și au dreptul să beneficieze de prestații de asigurări sociale.

Începând cu data de 1 aprilie 2001 s-a introdus contribuția de asigurări sociale formată din contribuția angajatului și contribuția angajatorului (variind între 26,3 % și 35 % în funcție de perioadă, contribuția angajatorului fiind semnificativ mai mare decât contribuția angajatului). Începând cu ianuarie 2018 și până în prezent, cele două tipuri de contribuții (angajat și angajator) au fost unificate această contribuție unică fiind de 25% ca obligație a angajatului. În cazul asiguraților dependenți, care au un contract de muncă, obligația calculării, reținerii și plății contribuțiilor sociale revine plătitorului de venituri.

Principiul reciprocității nu este prevăzut expres de lege, fiind o creație doctrinară. Acest principiu guvernează materia mostenirii legale în privința persoanelor fizice.

Conform principiului reciprocității vocației generale la moștenire, dacă o persoană are vocație succesorală generală la moștenirea lăsată de o persoană atunci și aceasta din urmă are aceeași vocație în raport cu prima.

În baza principiului contributivității, toate persoanele care au calitatea de salariați sau realizează venituri de natură salarială sunt obligate la plata contribuțiilor sociale care, începând cu luna aprilie 2001 s-au reținut și plătite la bugetul asigurărilor sociale, fiind calculate, reținute și plătite pe baza declarațiilor nominale pentru fiecare asigurat al sistemului public de pensii pe baza codului de asigurări sociale reprezentat de codul numeric personal. Astfel, începând cu luna aprilie 2001, în bazele de date gestionate de Casa Națională de Pensii Publice sumele lunare constituite ca obligație fiscală de asigurări sociale pentru fiecare asigurat, putându-se calcula valoarea acestor contribuții pentru întreaga perioadă în care o persoană are calitatea de asigurat.

Pentru a solicita acordarea beneficiului reprezentat de calitatea de asigurat obligatoriu al sistemului de pensii în România, respectiv plata pensiei la momentul manifestării riscului dat de bătrânețe, este necesară îndeplinirea condiției de stagiu minim de cotizare (10 ani până în luna martie 2001 majorat progresiv până la luna decembrie 2014 când s-a ajuns la 15 ani) și vârsta standard de pensionare reglementată, în funcție de anul nașterii, de anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010.

Față de aceste două condiții de eligibilitate la solicitarea pensiei, se identifică două categorii de persoane cărora nu li se acordă o pensie:

1. Care ating vârsta standard de pensionare dar nu pot obține o pensie pentru că nu au îndeplinit condiția privind stagiul minim de cotizare;
2. Care decedează înaintea îndeplinirii vârstei standard de pensionare, deci nu li se mai plătește nicio pensie. În acest caz se disting alte două subgrupe: (2.1) cei

la care la data decesului aveau calitatea de asigurat si (2.2) ceilalți, care la data decesului își pierduseră calitatea de asigurat.

În cazul primei categorii, în legislația românească privind asigurările sociale în sistemul public nu există reglementarea privind restituirea contribuțiilor plătite pentru un număr de ani mai mic decât stagiul minim de cotizare.

În cazul persoanelor din categoria a doua există posibilitatea solicitării pensiei de urmaș care se cuvine soțului supraviețuitor sau copiilor.

Pensia de urmaș se cuvine copiilor și soțului supraviețuitor, dacă susținătorul decedat era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii.

Copiii au dreptul la pensie de urmaș:

- a) până la vârsta de 16 ani;
- b) dacă își continuă studiile într-o formă de învățământ organizată potrivit legii, până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 26 de ani;
- c) pe toată durata invalidității de orice grad, dacă aceasta s-a ivit în perioada în care se aflau în una dintre situațiile prevăzute la lit. a) sau b).

Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș pe tot timpul vieții, la împlinirea vârstei standard de pensionare, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani. În cazul în care durata căsătoriei este mai mică de 15 ani, dar de cel puțin 10 ani, cuantumul pensiei de urmaș convenit soțului supraviețuitor se diminuează cu 0,5% pentru fiecare lună, respectiv cu 6,0% pentru fiecare an de căsătorie în minus. Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș, indiferent de vârstă, pe perioada în care este invalid de gradul I sau II, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin un an.

Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș, indiferent de vârstă și de durata căsătoriei, dacă decesul soțului susținător s-a produs ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale și dacă nu realizează venituri lunare din activități dependente, ori dacă acestea sunt mai mici de 35% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Dar, sunt și numeroase cazurile în care o persoană, asigurată a sistemului public de pensii decedată înaintea acordării pensiei nu are urmași din categoriile precizate de lege a avea vocația pensia de urmaș.

De asemenea, nivelul redus al cuantumului pensiilor din sistemul public care, ca valoare medie, la nivelul lunii septembrie 2022 se situează la 30 % din câștigul salarial mediu brut pe economie, conduce la o pensie de urmaș și mai mică în cazul soțului supraviețuitor, ceea ce conduce la un număr foarte scăzut al pensiilor de urmaș pentru soțul supraviețuitor.

În toate aceste situații în care s-au plătit contribuții de asigurări sociale prin efectul obligatoriu al legii iar principiul simetriei, acela de a urma obligația de plata a unui beneficiu nu a fost respectat, se solicită obligarea instituțiilor de evidență a contribuțiilor să calculeze valoarea totală nominală a contribuțiilor plătite, care actualizată cu rata inflației să constituie drepturi patrimoniale care să poată fi restituite în cazul asiguraților de la pct. 1 sau repartizate către de către moștenitorii legali, în cazul asiguraților de la pct. 2.

Procedura restituirii contribuțiilor obligatorii de asigurări sociale către persoanele obligate la plata acestora prin efectul legii este practică și în situațiile în care cetățeni ai statului român au lucrat pe teritoriul altor state și care, la momentul solicitării pensiei cuvenite pentru perioada de cotizare la bugetele statelor respective au constatat neîndeplinirea condițiilor legale pentru plata pensiei au restituit sumele încasate drept contribuții (vezi Israel, Austria, Franța, Grecia, etc.).

În legislația românească privind sistemul public de pensii elementele de solidaritate au ajuns să surclaseze elementele de contributivitate care ar fi trebuit să prevaleze, corelat cu faptul că aceste contribuții pot fi calculate pentru fiecare asigurat, se poate aprecia că aceste sume sunt asimilate unui drept de creanță al individului către stat.

Față de aceste argumente, supunem aprobării Parlamentului prezenta Lege.

Inițiator:

Nr. Crt.	Nume/Prenume	Grup Parlamentar	Semnătura
1.	GAVRILESCU Gheorghe	PSD	
2.	Căpănuș Steluța	PSA	
3.	Goleac Nicolae	P.S.D.	

